

## Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 l.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KAROLY  
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNO  
m. k. főerdőmérnök.

## AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,  
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

## Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszerecs egyiséggel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az állásnálát és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

## Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

## TARTALOM.

Fapiacz. (Hathalmi Gabnay Ferencz.)

A félelemérzet a vadnál. (Gyulai Gy. Károly.)

Gazdasági tanácsadó: Méhészet. (—h.) — A hússértés tenyésztésről. (Képpel.) (bl.) — A ludak terméketlenségének az okáról. (bl.)

Különfélék: Nyugdíjbiztosítás. — Erdészeti zsebnaptár. — Óriás madártojás. — Állatok élettartama. — Mesterséges fészkek odvak elhelyezése. — Érverés. — Az ébadó felhasználása. — Mennyi szeszt fogyasztanak évenként Európában. — Szívargó hordók kezelése. — A parancs. — Időjelzés.

Hivatalos közlemények: Hirdetmény állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Vén asszonyok nyara. (Bársony István.)

## Fapiacz.

Irta: Hathalmi Gabnay Ferencz.

Miután ezzel a rovattal most állok először e helyen, szükségesnek találom, hogy általános tájékoztatást nyújtsak a hazai fakereskedelem helyzetéről, a mely a két év előtti válságot kezdi kiheverni s ha még nem is érte el az annak előtte létezett rendkívül magas árakat, nem marad el messze mögötte.

Igaz, hogy kivitelünk lassan megcsappan, de ugyanannyival gyarapszik belföldi keresletünk, hiszen igazi kulturállam állandóan fakiviteli ország nem maradhathat; példa erre Franciaország, Svéd- és Németország, melyeknek csak bevitelük van, de kivitelük nincsen; nem mintha nem teremne fájuk, de iparuk olyan fejlett, saját szükségleteik olyan fokozottak, hogy évi rendes fahozamaik azoknak kielégítésére sem elegendők.

Nálunk is úgy lesz, ha majd nem lesznek feltáratlan erdeink, a melyeket nagy darabonként lehet a piacra dobni, hanem csak szabályozott rendes évi fahozamaink s ha majd a belföldi szükséglet az eddigi mérvben

tovább fog emelkedni, akkor mi sem leszünk képesek a külföld felé gravitálni.

Átmenetképen pedig a kivitel a bevitelt egyensúlyban fogja tartani a kemény fában is úgy, mint az mostanában már a puha fánál tapasztalható, de ez legelső sorban a földrajzi fekvéstől függ.

Mert míg egyrészt a csiki havasok fája természet-szerűen délfelé, Románián keresztül a tenger felé kívánkozik, a hová olcsóbban szállítható, mint Budapestre, vagy a még távolabbi Dunántúlra: addig ez utóbbit természet-szerűleg a sokkal közelebb levő Stájerország olcsóbb fával fogja ellátni s így meg van fejtve az a sokak által olyan különösnek talált rejtély, hogy különben szükséges asszonyok mellett miért van kivitel is, bevitel is?

Puhafakivitelünket Németország felé különben az apáczahernyó ottani pusztításai is nagyban csökkentették, mert ezen károsítások nagymérvű túlhasználatokat tettek szükségessé, a melyek fájával saját piaczaikat kellett elárasztaniok.

Ellenben keményfakivitelünk, kivált a horvát-szlavon becses tölgyfaanyag tárgyában ma is az, a mi volt. Soká már nem igen fog tartani, mert a vagyonszegségekből csak a község fog megmaradni s a vagyonszegség alakjában Franciaországba kerül, a hol azután majd Oroszország fogja a szebbnél-szebb tölgyfaanyagait árulni. Ez az ország a messze jövő kiviteli állama, mert rengeteg feltáratlan erdei vannak s mert a Fekete-, a Földközi-, az Atlanti-, az Északi s a Keleti-tengeren át, vagy visszafelé haladva egész Európát átöleli.

A jelen kor kiviteli államai Amerika s Románia, a mely utóbbiban olyan élénken lendül fel az erdei ipar, annyi erdő lesz most feltárva s hozzáférhetővé téve, hogy a hazai tőkepénzesek, sőt nagybirtokosaink is oda mennek vállalkozni, mint legutóbb gróf Mikes Ármin is.

A messzinai földrengés óta különösen Románia s Amerika látja el Olaszországot puha fával, miután a magyaroknak ugyanakkor sikerült ott legutolsó selejtes maradék árúikat is elhelyezni.

Keményfakivitelünket úgy az osztrák, mint a német építő- s butoripar felvirágzása emeli s hogy megcsappant puhafakivitelünk nem jár áreséssel, azt mint már

jelezttem, a hazai kereslet emelkedésének, első sorban a jó termésnek s az építőipar hatalmas fellendülésének lehet köszönni.

Így a vidéken Aradon, Temesvárott, Szegeden, Nagyváradon, szóval minden valamire való nagyobb városban, leginkább s természetesen azonban Budapesten olyan számos s nagyobb szabású építkezés folyik, mint annak előtt soha sem volt tapasztalható. Magában a székesfővárosban az idén egyszerre mintegy egyezer új ház épül részben bontás által nyert, részben üres telken, mert a belvárosban három év alatt készen kell lennie annak, a ki a kivételes harmincz évi adómentes séget élvezni akarja, a melyet épen ezen építési kedv fokozására engedélyeztek.

Fodor Lipót úr szerint ezen ezer ház közül huszat Epstein orosz tölgyfával olcsóbban parkettázza, mint a hazai parkettgyárak. Még ez idő szerint egy kissé hihetetlennek látszik, annál inkább, mivel szeptember hó végére várják a bródi vagyonszoci s utána a kincstári árveréseket Horvát-Szlavonországban, a melyek ezen vidék kiváló faanyagának jó hírnevét magas számokban vannak hivatva kifejezni, ezekről azonban most még nem lehet szó s azok eredménye különben is csak ez év negyedik negyedében válik majd érezhetővé.

Mielőtt az egyes fanemek helybeli árainak részletezésébe belemennénk, meg kell még említenünk, hogy a fakereskedők saját érdekeik megvédése céljából tavaly óta amerikai viszonyokat teremtettek hazai téren s a puhafaárak szabályozása czimén érdekközösséget, ringet vagy trustot (olv. trösztöt) alakítottak, melynek éle úgy

az erdőbirtokos, mint a fogyasztó ellen irányul. Legjelentősebb tagjai: Baiersdorf Henrik (Baiersdorf Richard), Neumann és társa (Mihály József), Deutsch testvérek (Deutsch Aladár), Csúcsai faipar r.-t. és popolczbarátosi r.-t. (Diósi Lajos), Ernst János és Róth (Ernst Bernát), Kalota szegi erdőipar r.-t. (Frank Sebő), Goldfinger és Teplánszky magyar kereskedelmi r.-t. és egyesült szolnoki gőzfűrészt és malomgyári r.-t. (Goldfinger Samu), Grassl, Schenk és társa (Grassl Hugó), egyesült fatermelők r.-t. (Grósz Béla), Grósz József Lippa, Beszterczenaszódi faipar r.-t. Baiersdorf és Biach (Hoffmann Ármin), Mikes gróf zabolai erdőgazdasági és fűrészüzemi r.-t. (Hoffmann Jakab), Klein Zsigmond (Klein Géza), Klein és Reichsfeld (Klein József), Kohn és Schmergel (Kohn Miksa), Marosvölgyi fakihozatali r.-t. (Milch Naftali), Libáni faipari r.-t. (Milch Oszkár), Milkó Vilmos és fiai (Dr. Milkó András), Neuberger testvérek (Dr. Neuberger Árpád), Union faipari r.-t. Wien (Pollatschek Ede), Alfalusi faipari r.-t. (Reiniger r.-t. Arad és Rosenfeld Ede), Pollacsék és Scheiber, székpataki erdőipar r.-t. (Scheiber Zsigmond), Schwarz Mendel utódai (Schwarz Mór), Erdélyi erdőipari r.-t. (Steinberger Viktor).

A kisebbek azután csatlakozni kénytelenek. De hiszen a kartell uralkodik Magyarországon más téren, így a szenítés terén is. A retorta-széntermelők már két éve kötöttek kartellt s az idén a rakás (bogsza) széntermelők is kötnek, mert a kartell a gyakorlatban jól bevált. Ennek főelve ugyanis az, hogy a kartellvezetőség intézkedik, hogy mely fogyasztó mely termelőtől mennyit kap. Új faipari r.-t. is keletkezett e nyáron, még pedig

## TÁRCZA.

### Vén asszonyok nyara.

Irta: Bársony István.

A rónaságra, a hol bolyongok, süt a nap. Az ősz ragyogó, de forróság nélkül való napja, a melytől nem menekülünk már árnyékba. Az ég tiszta kék. Azurjának még egy tenyérnyi felhőszeplője sincsen. S ez a csodálatosan mély és fényes kékség most olyan nagyon üres, olyan nagyon néma.

Szeptember végén itt még suhanó fecskék nyilaltak végig a levegőtengeren. Jöttek, folyvást, sietve; nem fordultak vissza, nem is kanyarodtak; haladtak gyors szárnyalással délnek: mind-mind. Útközben félreczikáltak néha, a hogy a szárnyasegér szokta, ha bogarat fog. Ők is csak így vadásztak; arra, a mi éppen az útjukba került. De az apró légy füstoszlophoz hasonló raja már nem állított meg közülök egyet sem. Átvillantak rajta s a mit egy fogásra dézsmálhattak közüle, azzal haladtak tovább.

Az apró légy milliója összecsapódott utánuk, mintha semmi se történt volna; és kavargott tovább, a lassú forgószél sodrásával. A kis fekete rabló, a vándorútját járó fecske, pillanatok mulva már messze volt.

Utána néztem: vajjon meddig látom. A piczi sötét villám csakhamar átváltozott towarezgő ponttá. S egyszer már a pontot is csak úgy képzeltem, hogy még egy kicsit látom.

Most nincsen többé fecske. A vándorok jobbára elmentek erről a sík mezőről. Még a szunyogvadász kék vérese sem libeg az ér fölött, a melyet fonnyadó, őszfürtű nád borít.

A fölzántatlan tarlón apró madarak zagyva beszéde hallik néha; ott sereglük a zeszse, a társaságkedvelő; de ha föl-fölkap is a földről, magasra nem száll; az ég ürességét nem élénkíti meg.

Október méla lelke hallgat itt most.

A siető enyészettől, a melynek a közelgését még a ma nyílt virág is érzi, fél titokban a díszét vesztette róna s alighogy pihegő életet árul el.

A rét már elhalványult; egykoron üde zöldje foltos fakó, mint az elnyűtt ködmön. A zöld a vetéstáblára festette önmagát; a kékes repce mellett a merészen élénk őszi rozs széles táblája terül, épp oly üresen, mint az ég.

Mind a kettőt végig körülfontja az elsorvadt ér nádaszalagja, a melynek százezernyi szála szinte egybeszővődött sikot alkot a nádbuga puha tömegével.

Ha egy-egy sóhajtásnyi szellő fut át a rónaságon, ezt a puhaságot megfésülgeti, végigsimitja; a szürkés

a Csik vármegyében Gyergyószentmiklós közelében fekvő Putna-féle 3200 holdas erdő kihasználása czéljából. Az új részvénytársaság alaptőkéje 750,000 korona s első igazgatóságának tagjai: Vakarin Lukács, Stein Elek, Stein Izrael, dr. Goldfinger és Broch Fülöp.

A kemény műszaki fa árai Budapesten tömörköbméterenként koronákban:

I. oszt. szlavoniai tölgyrönk	85—95 K.
I. „ magyar „	65—75 „
I. „ szlavoniai tölgyfurnirrönk	155—165 „
Széleztelen tölgyfapadló	85—105 K.
I. oszt. kőrisfarönk	45—60 K.
I. „ juharfarönk	45—55 „
I. „ szilfarönk	35—65 „
I. „ kőrisfűrészáru	85—100 „
I. „ juhar „	65—75 „
I. „ szil „	85—115 „
I. „ bükk „	35—40 „

A puhafát még mindig köblábakban jegyzik s árusítják, ezen tételeket 31·62-vel kell szorozni, ha azokból a köbméter árát akarjuk tudni.

A gömbölyű szálfá ára köbméterenként a jegenyefenyőnél 35—40, a lúczyenyőnél 30—35 kor. Kiszámítható tehát, hogy egy építkezéshez való állványfa 20 m. hosszban, 30 cm. középméretével 1·414 m<sup>3</sup> köbtartalommal 40—50 koronába kerül s miután egy köbméter 5 cm. vastag állványpadló ugyancsak 40—45 koronába kerül (mert ide a selejtesáru is jó), elképzelhetjük most, hogy mekkora vagyonszerzés egy-egy nagyobb házhoz való állványzatban, úgy hogy csak nagyobb építőmeste-

rek bírnak ilyenekkel, de még azok közül is sokan fordulnak a «budapesti állványfát kölcsönző r.-t.»-hoz.

Az erdélyi lúczyenyő 8—12 hüvelyk legnagyobb s 5—7 hüvelyk legkisebb szélesség s  $\frac{1}{2}$ ,  $\frac{3}{4}$ ,  $\frac{4}{4}$ ,  $\frac{5}{4}$ ,  $\frac{6}{4}$  és  $\frac{8}{4}$  hüvelyk vastagság szerint köbméterenként 61 kor. maximális és 31 kor. minimális ár között váltakozik, tekintetbe véve az ennél előforduló silányabb minőségeket is.

Ellenben a felsőmagyarországi lúczyenyőnél ez a minimum a 46 korona alá nem száll.

A felsőmagyarországi jegenyefenyő köbméterenkénti maximális ára 46, a minimális 32 korona.

Egy vagon cser és bükkhasáb tűzifa 175—180 Kba  
 „ „ „ „ „ dorong „ 160—165 „

I-rendű faszén vagononként 400—450 „ kerül Budapesten.

Egy ilyen vagonból a kincstár 20—22, a magánfakereskedők legkevesebb 25 ürm<sup>3</sup>-t raknak ki, kerül tehát nekik 1 ürm<sup>3</sup> cser és bükkhasábfa 7·00—7·20 kor., 1 ürm<sup>3</sup> cser és bükkdorongfa 6·40—6·60 kor.-ba. A rendszeres átlagos eladási ár magánvevők részére:

	magánosoknál,	a kincstárnál
1 ürm <sup>3</sup> cserhasábfa	11·00 K.	12·00 K.
1 „ bükkfa	10·50 „	11·00 „
1 „ gyertyánfa	11·00 „	11·00 „
1 „ tölgyfa	10·50 „	10·00 „
1 „ cserdorong	10·00 „	10·00 „
1 „ bükkfadorong	10·00 „	9·00 „
1 „ tölgyfadorong	10·00 „	9·00 „
1 „ selejtesfa	8·50 „	8·00 „

fakó bugaszőnyeg ilyenkor láthatatlan szellemlábacskák lépése alatt süppedezik. Ezt a csekély mozgást most úgy el tudom nézni a nagy mozdulatlanságban, a mi körülveszen.

\*

A merre tekintek, nincsen akadály a szemem előtt. A világ végéig látok, magam vagyok. A mező sorvadó zöldjét szemérmesen tarkítja valami; őszi kikerics kukucska a fű közül itt is, ott is. Az októberi napba szerelmes szegény; halvány pirosság önti el bágyadt kis arcát a napsugár esőkjától; s a melyiken a csapódár udvarló ajka sokat csüggött: pirját lilára váltja.

És az egész rónán: a mezőn, a tarlón, a vetésen, sőt még a meztelen szántás barázdáin is, keresztül-kasul szótt ezüstsálak hurjai huzódnak.

A hol két fűszálát összeköthet, a hol két kóró közt megfeszülhet, ott látni holdsugárhoz hasonló semmiségét.

Mintha árvalányhaj selyméből orsózták, fonták volna, olyan gyöngéd, finom.

Mintha forró szív dobbanása dobálta volna erre-arra, oly félősen, szerelmesen tapad.

Október napja rásüt s csillogtatja, enyhe hevével biztatgatja: «Szállj-szállj a szellőcske szárnyán, fehér ökörnál! ezüstös ökörnál!... Vénasszonyok nyarának libegő ékessége!

Szállj-szállj a multba vissza és juttasd eszükbe ne-

kik a menyasszonyi fátyolt, a melynek fehér száalai az ő homlokukhoz simultak egykoron.

Szállj-szállj a jövődöbe és tanítsd meg rá a bús képzetet: milyennek lássa a szemfedő száalait, a mely alá már nem sűt több napsugár!...

Ha egy csomót összemarkol a szellő, fehér rojtokba sűrűsíti, úgy viszi. S az ökörnál száll-száll...

\*

Utána nézek, a hogy a messze kékségbe lendül, s a szemem, mintha kápráznék: nagy sötét pontokon akad meg a közben. A pontok közelednek, nőnek, egyre nőnek. Megelevenednek. Vitorlát lengetnek a lég csöndes tengerén.

Egy csapat tuzok száll errefelé s lassan ereszkedik a repczére. Bátran, gyanutlanul toppannak le. De azért rögtön kiválik közülök egy s a míg a többi úgy a hogy összetart, ő külön félreáll s feszes, merev tartással, szoborra váltan figyel.

Semmi sincs itt ezen a roppant rónaságon, a mi a korlátlan szabadság e rajongóit nyugtalaníthatná. Ember, rajtam kívül, a kit pedig jól elföd a tuzokszem elől a nádszálak hajlata, sehol. Mégis lankadatlan buzgalommal végzi tisztét az ör, a vén kakas.

Ezeket nem lehet meglepni. A meddig még egy utolsó csapat lesz belőlük: így áll mellettük őrt a soros vén, a rónák fogyó nyílt területein. A hol a síkság

\*

Egy 4 ürm.-es fuvar felaprítása s házhoz szállítása a behordással együtt 11 koronával számíttatik.

Jobban jár tehát az, a ki a kincstárnál vásárol, mert fájának jobb a mértéke s a minősége, de legjobban jár az, a ki hajóról vásárol. A budai oldalon szoktak ugyanis tüzi fával terhelt teherhajók kikötni, tartalmukat azután az alsó rakparton kirakják s rövidesen, tehát olcsón eladják, mert minden négyzetméternyi területért naponta 20 fillér helypénzt kell fizetniök. Ilyen hajóstól azután a bükkfahasábfá ürköbméterét 8 koronáért lehet venni, s a hajós is jól jár vele, mert rendszeren valamely községi vagy magánerdő épületi fakitermelése után maradt részletét olcsón s közel a Dunához kapja meg s társaival termelteti ki, úgy hogy költségei a lehető legkisebbek.

### A félelemérzet a vadnál.

Irtó: *Gyulai Gy. Károly.*

Hogyan keletkezik egyáltalán az állatnál a félelem érzete? Valami szokatlan olyan dolog, a mi hirtelen eléje kerül, a mi mindennapi rendes életmódjától, szokott környezetétől eltérő benyomást, érzést kelt benne, hozza létre nála a félelem érzetét. Az állat félelemérzete, a különböző állatfajoknál különféleképpen szokott megnyilatkozni. Bennünket a vadászható állatfajoknál jelentkező félelem érzete, a velejáró tünetekkel együtt, minden bizonynyal közlelőre érdekel. Többé-kevésbé fejlett érzékeivel a vad minden szokatlantól tüstént tudomást szerez, ám aztán rendszerint nincs is tisztában azzal, hogy az, a mit lát, hall, szimatol, egyszóval a mit érez, a mit

talán veszedelemnek tarthat s a mi benne a félelem érzetét felkölti, valójában veszedelmet képez-e vagy sem?

Az özet az erdőben gombát szedegető alak csak úgy megriaszthatja, mint a fegyveres vadász felbukkanása. Pedig hát a vadász fegyverével olyankor is kimegy a pagonyba, a midőn a törvény a vadat védi, oltalmazza, kiméli. A vadásznak nincs tehát mindenkor öldöklési szándéka. Az állatnak sincs ahhoz érzéke, hogy az őt fenyegető veszedelmek felől előzetes sejtelemmel birjon. Zivataros idők, földrengések veszedelmeit talán leszámítva, egyéb veszedelmek létezéséről sőt előérzetéről is az állatnak aligha van tudomása. Talán jobb is a gondviseléstől, hogy ezt így akarja. Hiszen az előbbutóbb biztos halálra szánt vad léte, amúgy a rettegek szakadatlan láncolata volna.

Az állat, ellentétben az emberrel, csakis attól fél, a mit érzékeivel a jelenben észrevesz. Csakis akkor tart valamitől, ha azt szokatlannak találja. Jövőben őt sujtatható veszedelemről, csakis akkor lehet nála bizonyos sejtelemszerűség alakjában szó, ha hasonló eset valamikor fenyegette, így például ha nagyon megriaszították vagy épen, ha megsebesült. Hasonlatos körülmények között, ilyesmire minden bizonynyal vissza fog emlékezni.

Bekövetkezendő viharokkal, égiháborúval szemben a vad félelmét előérzetnek vehetjük. A finom érzékű állatok legtöbbje, minők közé az agancsosféleket is sorolhatjuk, a légnomásban beálló kisebb olyan változások felől is, minőket az ember legfeljebb csak finom műszerek segítségével képes megállapítani, eleve tudomást szerez. A légköri viszonyok változásaiban jelentkező

szabad határát fasorok szeldesik, onnan a tuzok elhuzódik, az már börtön neki. De itt még itthon van és a honnan a nyüzsgő élet lassankint megszökik, néhányadmagával is csak annál többnek, annál nagyobbak látszik.

Mihelyt a nádfal mögül kilépek, mind felém fordul, egyszerre, úgy várja az örkakas jeladását. A nap rájuk hinti aranyát s bronzfényvel keveri a tarka tuzoktollat. Alig mozdulok újra, a vezér szétterjeszti hatalmas szárnyát, nekilődül s nyakát görbén előre nyujtva, kirugja a földet maga alól.

A többi utána...

Mennek!

A nagy vitorlák fönn úsznak, lengenek magasan. A meglepetés, a miben őket részesítettem, megnöveli gyanakvásukat. Már a sima földnek sem hisznek; hátha kinő belőle hirtelen valami ellenség.

\*

S most még esöndesebbnek tetszik a világ, hogy a nagy madarak is elmentek, itt hagytak. A mint körül nézek, új életet keresvén, a fekete szántáson egy helyt furcsa kis nyeret látok. Elöl egy göb, hátul egy még nagyobb göb, közbül valóságos nyereghajlás. Ott a vacz-kából kiemelkedő nyul fekszik. Még egy mozdulat és fölugrik, elvágat; kajla fülét csüngeti, hol megáll s

leül, egyenest, mint a szolgáló öle, hol újra nekiindul, vágat. Csak úgy porzik nyomán a pusztá. Pedig senki sem kergeti. Megszokta már, hogy a hol ember jár, onnan jobb kereket oldani. Ott mindig kistülhet valami kutyaság is.

Tünődésemből élesen geggenő hang riaszt föl. Az imént üres kékséget vadludak szelik. Hosszú vonallal nyulik el az ék, a melynek az alakját utánozzák. Elöl a vezető szolt, arra kiválik egy másik a csapatból s oda siet; helyét rögtön elfoglalja a nyomán következő. A vezér lemarad az élről s helyet enged az új parancsnoknak. Most az száll az ék hegyére. A helycsere megtörtént, a vadludak egyenletes, erős szárnyalással sietnek valamerre, a merre vizet tudnak. A milyen magasan vannak s a hogy igyekeznek, abból könnyű kitalálni, hogy messze lehet még az útjuk célja.

Körülöttem egyre viszi a szellő az ökönyát. Ha lépek: a gázról, a füről, a sárról tapad hozzám a sok fehér szál. Ha mozdulatlanul állok: a vándorló rojtok akadnak meg rajtam. Olyanná válok lassankint a vénasszonyok nyarának széttepített fátyolától, mintha a reszkető verőfényben zuzmara lepne el.

A nap fogyó melege int, hogy a zuzmara nincs is már messzire; jön a tél.

bizonyos tünetek hatása alatt képes aztán hamarosan biztonságba is helyezkedni. Hogy a vad az átélt nagyobb viharokra visszaemlékezhetik, az valószínű, hiszen egyes érzékei finomságában az állat úgyszólván felénk emelkedik.

Az éghajlat, az időjárás és a napszaka szokásaiban a vadat is befolyásolja, sőt ha bizonyos «napirendről» szólhatunk, azt úgyszólván szabályozza. A tyúkfélék kakasa napkeltére hangot ad, de megszólal időváltozás beálltára is. Zivatarokat megelőző hajnalon, sőt borus reggeleken szarvasbögést alig hallhatunk.

Bizonyos fokú visszaemlékezési képesség az állatban is meg van; ez aztán a félelemérzet keletkezésénél tagadhatatlanul érvényesül nála is. Őzbak a mellette föl villanó és eldördülő fegyverre, még ha az kárt nem is tesz benne, olyannyira vissza fog emlékezni, hogy arra a helyre, a hol a lövés lesüvitett, még oly pompás kövér füvek, legelők feláldozása árán sem fog egyhamar visszakerülni.

Az állatvilágnál megnyilatkozó félelemnek eléggé érdekes tüneteit van alkalmunk vadászebeinken, főként idomításuk szakában megfigyelni. Az idomítás egyik eszközeként, ha nem is leghelyesebbként szerepel a testi fenyték. Csodálatos fokú az a visszaemlékező képesség, a melyet a kevésbé tehetséges ebnél is észlelhetünk akkor, ha testi fájdalmat okozott büntetésnemhez, nevezetesen korbáchoz fordulunk. A fájdalom érzete ez esetben az ebnél a fájdalomtól való félelem benyomását s egyben az általános félelem érzetét felköltötte. A testi fenytéket átszenvedett ebek valamennyije megismerkedik a félelem érzetével, holott bennük az ilyesmi előzőleg csak szunnyadt inkább.

Az állat érzékei közül a félelem érzetének átvivőiként szerepel: a látás, a hallás, a szaglás, az ízlés és a tapintás. Az elősorolt érzékek közül az, a melyik egy vadnál épen a legfejlettebb, leghamarább rá is vezeti az állatot a külbenyomások által előidéztet félelemérzet tudatára.

Az eredményes vadászat titka sem egyéb, mint a vad megközelítése oly fokig, a míg benne azok az érzékek életre nem kelnek, a melyek a félelem fölébresztésére vezetnek. Mihelyt a félelem az állatban annyira fölülkerekedhetett, hogy biztonságba helyezkedhetik a vadászat eredménye is kétségessé válik. Hajtóvadászatokról nem szólunk, miután azokon épen a vad megfelelő felriasztása az eredmény titka. Leginkább a cserkészlet és a les az, a hol a vad félelemérzetének felköltését mellőzni iparkodunk. Ha cserkészleten eredményt akarunk érni, a vad viselkedésmódjával tisztában kell lennünk; egyszóval összes érzékei felől tájékozottnak kell lennünk. Minél sikeresebben tudjuk a vad egyes finom érzékeinek felköltését kikerülni, annál kevésbé fogjuk benne a félelem érzetét felköltetni s így egyben annál eredményesebben is fogunk célt érni.

Hajtóvadászatok alkalmával kétségtelen, hogy a felhajtott vad összes érzékeit figyelmessé tesszük, sőt magunk igyekszünk benne a félelem érzetét a lehető legnagyobb fokra kelteni, hogy ily módon zavarba hozzuk

s ezáltal sikeresebben hatalmunkba is ejthessük. A végeredménynél csakugyan mellékes az, hogy a félelmet ez esetben nem közvetlenül a vadász kelti létre a vadban, hanem a feladatot a hajtónépre és azok egyes eszközeire bizza. A félelmet tehát ezek öntik a vadba, hogy az gyanutlanul kerüljön így a felriasztásnál is nagyobb veszedelem, a fegyveres elő.

A félelemérzet megnyilatkozása a vadak különféle neméhez képest sokféleképen eltér egymástól. A vadászható állatvilág egy része, félelemérzete kifejezéseül hangérzékéhez folyamodik. Egy részük a félelem behatása alatt a némaságig csendes marad. A félelmet ugyancsak hangosan nyilvánító vadászobjektumok közé sorolhatjuk a közmondásosan félénknek ismert őzet. Félénksége megnyilatkozásait azért ritkán van alkalmunk észlelni, miután rendszerint hamar végzünk az áldozattal. Hiszen mihelyt észrevesz, legtöbbszörre el is veszett a vadász számára. Az őz keserves panaszhangjait, a melyeket úgy a fájdalom, mint együttesen a félelem szokott belőle kicsalni, akkor volna alkalmunk figyelemmel kísérni, a midőn medve, farkas, róka, vadmacska, hiúz vagy egyéb ragadozó csap rá. Azért a vadász előtt oly érdekes ilyen jeleneteket, épen az elősorolt ragadozók szokatlanul éles érzéke miatt, cserkészutak, lesállásaink közben, vajmi ritkán akad alkalmunk megfigyelni. Az állatok túlnyomó többsége ritkább esetekben nyilvánítja félelmét hangadással; hiszen ezzel egyben elárulná hollétét. Minden bizonynyal csak a végkétségbeesés szorongó állapota az, a midőn félelmében az állat hangot ad. Betegre, halálra sebzett szarvasnál ritkán esik meg, hogy halálfélelmében, kétségbeesése kifejező hangot adjon. Félelmet eláruló hangot a szarvasnál egyébkor aztán aligha hallhatunk.

A félelmének hanggal kifejezést adó állatok közé sorolható a menyét. A félelem előcsalta hang a menyét-félénél egyuttal jeladás társai számára, hasonlóan egynémely vad pl. a zerge vészfütytyentéséhez.

Nem csekély mértékben képes a szárnyasvad is félelemérzetének kifejezést adni. A félelem által okozott izgatottság, felindulás a szárnyasok csodás fejlettségű hangszálait gyors rezgésbe hozza. Hangemelkedésük fölötté vállalkozó a félelem fokához képest a szerint, a mint csupán megriadtak avagy valósággal tartanak is a veszedelemtől.

A különböző szárnyasfajok között a félelemérzet kifejezésében nagy eltéréseket észlelhetünk. A bibicz pl. a legjelentéktelenebb neszre is éktelen lármát csap, mintha elevenen nyársra került volna. Vizi szárnyasvadászaton akárhányszor elkeseredetten szidjuk a szakadatlanul lármázó bibiczet, a mely szüntelen pityergésével, jajgatásaival figyelmessé teszi a többi vadat is.

A szárnyasvilág különböző nemei közül több egymástól eltérő fajta felismeri a másikának hangját, ebből pedig egyben azt is kieri, hogy a figyelmeztető hang félelmet van-e hivatva felköltetni. Egyiknek félelme tehát felkölti a másikban is a félelemérzetét.

Örökké figyelmeztető, aggódó, tehát mindig félénk szárnyasaink közé sorolható a szajkó vagy a mátyás is,

a mely az erdőknek nemcsak szárnyasvilágát, hanem egyéb vadját, nevezetesen a szarvast, őzet is figyelmeztetni szokta. Szarvascserkészetén, őzlesen vagy egyéb csöndet igénylő vadászutunkon a szajkó állandó félenksége sok alkalmatlan percet szerezhet nekünk.

Az emlős vadak sorában a félelem kifejezésére aránylag legkevesebb hangváltozat áll a szarvas és a dämvad rendelkezésére. Rendszerint egyetlen fájdalom, bár eléggé erőteljes panaszhang az, a melylyel félelmüket elárulják.

A félelmet közvetlenül eláruló érzeken a hangon kívül az állatvilág egyéb eszközei és módok fölött is rendelkezik, a melyekkel félelmének kifejezést adhat. Így az összes agancsosféle, tehát a szarvas, a dämvad és az őz is, ha ebfalka megrohanja, általában pedig, ha közvetlen támadás éri, egyébkor sima szőrét kefeszerűen felborzolja. Kétségtelen, hogy ez a tünet a félelem megnyilatkozásával kapcsolatos. Az agancsosok egyébkor oly nyugodt, sőt szelid tekintetű szeme, ha támadó ellenség ront rájuk, valósággal szikrákat szór. Ez a tünet is a félelem érzetével hozható kapcsolatba.

Közös veszedelem esetén, minők a vízárdatok, erdőt emésztő tűzvészek stb. az állatok félelme is közös lesz. Ilyenkor a gyöngébb az erőssel békés közösségben osztozik a helyzet által előidézett félelemben és borzalmakban egyaránt.

A félenkség a vadak világában mind ott előtérbe helyezkedik, a hol erőtlensége tudatában a gyöngébb tart az erősebbtől. Minél gyöngébb fegyvert adott a természet egy-egy állat védezközéül, annál nagyobb fokú lesz nála a félelem megnyilatkozása s így annál gyakoribbak is azok a külbehatások, a melyek benne a félelemérzetét létrekeltik.

## Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

**Méhészet.** Október hónapban a tulajdonképeni méhészkedés véget ér s a méhek sem mutatnak már oly vidám életkedvet, mint nyár folyamán, hanem téli fészkeikbe vonulnak vissza és ott várják be a változó és reájuk nézve nem ritkán veszélyt hozó télnak az elmúltát. Némely évben még októberben is vannak olyan barátságosabb, derültebb, enyhébb napok, a melyeken méheink dél tájban pár órára kirepülhetnek, de azért mézhordásra már alig lehet gondolni, mert azok a növények, a melyek eddig virágkelyheiket kitérták a méhek előtt, virágjaikat terméssé már (gyümölcsösé, maggá) érlelték s a tenyészet is már álomra hajtja fejét.

A méheket kedvező októberi napokon nem szabad kiröpülésükben gátolni, mert minél gyakrabban kiröpködhetik magukat, annál könnyebben elviselik a hosszú téli fogság gyötrelmeit s már a tisztuló kiröpülés céljából is jótékonyan hat rájuk, ha melegebb napokon kijárhatnak.

A szaporítás október hónapban teljesen megszűnik s legfeljebb az olyan árva törzsek adnak még némi szaporulatot, a melyeknek elkésve adtunk anyát.

Mindenféle munkát ebben a hónapban a méhes körül be kell fejezni. A ki még mézet akar elvenni, vagy gyenge törzseket egyesíteni kíván, az végezze ezt a munkát lehetőleg minél előbb, mert akkorra, a mikorra az éjjeli fagyok beköszöntenek, minden családnak készen kell lennie a téli berendezkedésével. Minden felesleges lépet el kell a kaptárakból távolítani s fel kell azokat a keretbakra akasztani; ha ilyennel nem rendelkezünk, el lehet azokat egy ládába vagy szekrénybe is tenni, de ott gyakrabban át kell őket szellőztetni, nehogy a viasz-molyok pusztító munkájukat azokon megkezdjék. Mivel a viasz-molyok a léghuzamot nem szeretik, lehet a lépeket a padláson is eltenni aképen, hogy a padlássgerendákra léczeket fektetünk vagy azokon zsineget feszítünk ki és ezekre akasztjuk a sejteket; ha a padlászablakokat időnkint kinyitjuk és így léghuzamot csinálunk, úgy a viasz-molyok nem egy könnyen telepszének ott meg.

Minden régi és fekete viaszt, valamint azt a viasz-hulladékot is, a mit nyáron át gyűjtöttünk, be lehet olvasztani. A viaszbeolvasztást olyan napon végezzük, a mikor a méhek a kedvezőtlen időjárás miatt a kaptárban maradnak, mert ha olyan napon olvasztunk viaszt, a mikor a méhek kint vannak, úgy a viasz szagára a méhek a konyhába is bemennek, a hol egyrészt a méhésznek a munkáját nehezítik meg, másrészt pedig maguk is könnyen elpusztulnak a tűz közelében.

Kényszerítő ok nélkül októberben már nem szabad a törzseket háborgatni s még kevésbé a téli fészket megbolygatni; ha különös körülmények ezt mégis szükségessé tennék, úgy a kaptárokat ismét hamarosan rendbe kell hozni és be kell csukni, nehogy a méhek sok meleget veszítsenek. Ha az időjárás nem alkalmas arra, hogy ezt a munkát a szabadban elvégezhessük, úgy fedél alá visszük a kaptárt, ott hozzuk gyorsan rendbe s azután visszavisszük a helyére.

Ha valamely családnak kevés volna a tápláléka, úgy most már csak lépes mézet adjunk nekik; ha azonban lépes mézünk nincs s kénytelenek vagyunk nekik folyékony mézet adni, úgy az ilyen méz kifogástalanul tiszta legyen s langyosra felmelegítve nagyobb adagban helyezük azt be a kaptárba, hogy azt reggelre a méhek elraktározhassák. Ha kisebb adagokban adjuk a mézet, úgy a méheket ok nélkül zavarjuk, ezt pedig mindenképen kerülni kell.

Októberben az egerek a mezőről rendszerint a kertekbe szoktak húzódní, a hol azután előszeretettel szoktak a méhesben is látogatást tenni, sőt gyakran ők maguk is a kaptárokban ütik fel téli tanyájukat s örökös zavargásuk által egész családokat tesznek tönkre. Ezt megakadályozandó, az egereket mindenféle módon pusztítani kell. A pókok is szeretnek októberben a méhes körül leskelődni és sok méh kerül a hálójukba; ezért a pókhálókat is addig, míg a méhek ki szoktak repülni, naponta el kell a méhes körül távolítani.

Abban a mértékben, a mint a méhek kijárása csökken, a röplyukat annyira szűkítjük, hogy azon még egy méh kényelmesen kiférhessen. Ha pedig már a komor,

esős, szeles idők is beköszöntenek, úgy a méheket többé ne háborgassuk s ügyeljünk arra, hogy a kaptárak közelébe senki és semmi se férközhessenek.

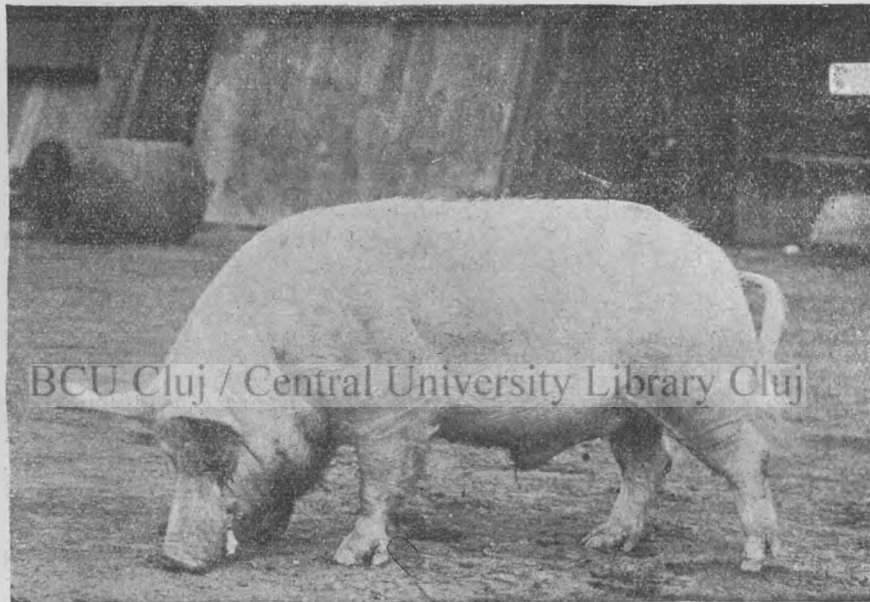
Ha a hónap vége felé az időjárás hűvösebbre fordul, vagy épen éjjeli fagyok köszöntenek be, úgy az ablak és ajtóréseket rossz hővezető anyaggal, például szalmával ki kell tömni és a mézürt is meleget tartó anyaggal kell kibélelni.

A szalmatakaró a legjobb anyag a jó, meleg és egészséges beteleléshez. Gyakorlott méhészek azt tanácsolják, hogy a helyett hogy a harmadik emeletet fedődeszkákkal zárnánk el és a mézürt szénával, lombbal, zsákkal, mohával s más hasonló anyaggal töltenénk ki, hagyjuk meg csupán az első és utolsó fedődeszkácskát s arra terítsünk egy jól odailló szalmatakarót. Ajánlják továbbá azt is, hogy az ablakokat is távolítsuk el és

a termények egy részének házi feldolgozás útján való értékesítése előnyösebb, a hússertések tenyésztésének ajánlása mindig indokolt.

Hazánk egyik kiváló állattenyésztője a hússertések legjobb válfajtájáról a yorkshiri sertésről a következőket mondja: «Immár több mint ötven éve annak, hogy az első angol yorkshiri sertéstörzs hazánkba behozatott, azonban csak az utóbbi deceniumban terjedt el annyira, hogy a tenyésztése körül szerzett tapasztalatok elfogadhatók s ezek alapján e sertés tenyésztésének hasznos avagy kevésbé hasznos volta eldönthető.

Általánosan ismert dolog, hogy e fajta sertésnek megbecsülhetetlen kitűnő tulajdonságai vannak, a melynek nagy szaporasága, gyors fejlődése, nagy teste, étkesége s épen ezen tulajdonságai azok, a melyek e sertés tartását és tenyésztését kívánatosná s nagyon jövedel-



Yorksír kan.

azok helyébe is szalmatakarót tegyünk. Kísérleteken alapuló tapasztalat szerint a szalmatakarók alkalmazása azért előnyös, mert azon keresztül a vízgőz eltávolíthat s így a méheknek mindig egészséges, friss levegőjük van; előnye továbbá az is, hogy szalmatakarók alkalmazása mellett a lépek megpenészesedése, nedves falak keletkezése, levegőhiány és a méz megromlása csaknem teljesen ki van zárva. A szalmatakarókat azonban csak olyan gyenge nyomásnak szabad kitenni, hogy az egyes szalmaszálak meg ne repedjenek, mert ha összetörnek vagy megrepedeznek, úgy a bennük levő levegő kiszorul, a szalmaszálak összelapulnak s ennek következtében a takaró már nem bocsátja úgy át a nedves levegőt s a kívülről jövő hideget se tudja úgy visszatartani; azért az ilyen összetöredezett szalmából készült takarónak melegtartás szempontjából alig vagy egyáltalán nincs a fával szemben előnye. (—h.)

**A hússertés-tenyésztésről.** Napjainkban, a midőn a tejszövetkezetek s az intenzivebb gazdálkodás folytán

mezővé is teszik. Nem szenved kétséget, hogy az, a ki ezen tulajdonságait megtartani képes, az nagyobb hasznot fog látni a yorkshir tenyészetből, mint látna egy mangalicza sertés-tenyészetből.

A baj abban rejlik, hogy e kitűnő tulajdonságait rendkívül bajos hazai viszonyaink között megtartani legfőbbképen azért, mert gazdaközönségünk a hazai mangalicza sertés külterjes tartásához van szokva s legtöbbször nincs is módjában megteremteni azokat a belterjesebb viszonyokat, a melyek mellett a yorkshiri sertés megtarthatná jó tulajdonságait. Nincs módjában azért, mert ennek a sertésnek jobb, melegebb s aránylag — tekintettel nagy szaporaságára — jóval nagyobb istállóra van szüksége, a melynek előteremtéséhez talán nem áll rendelkezésére a szükséges tőke. Nincs módjában azért sem, mert külterjes gazdasági viszonyai mellett a sertés-tenyésztés csak úgy fizetheti ki magát, ha a tarló s egyéb sertésnek való legelő tényleg értékesítettik is sertéssel, a mire a yorkshir kevésbé alkalmas, mint a mangalicza, mert gyenge legelők értékesítése mellett



jó tulajdonságaiból veszít, megnagyobbodnak kevésbé értékes testrészei, a lábak, a has, a fej s csökken fejlődési, hústermelő képessége.

A yorkshiri sertés tenyésztésével tehát csak az a gazda foglalkozzon, a ki eleve számot vet e sertés életfeltételével s bizonyos arról, hogy ezen életfeltételeket megadni is képes.

E tekintetben az istállózási és takarmányozási viszonyokkal kell számot vetni. Felfedelű fiadzatok a yorkshiri sertés részére egyáltalán nem alkalmasak s bár a hideg s a nap heve ellen szervezetének hozzáalakulásával bőrének beszűrődésével némileg védekezni fog, mégis tenyésztése sikeres csak úgy lehet, ha teljesen zárt istálló áll rendelkezésére.

Takarmányozásánál a legelők nagyobb szerepet nem játszhatnak, már csak azért sem, mert a folytonos legelőjárással a mozgási szervek, a tüdő és a lábak fejlődése, a hústermelés és a gyors fejlődés rovására lép előtérbe. A yorkshiri sertés tenyésztésénél csak háromféle legelő játszhatik szerepet: a tarlólegelő, de csak rövid ideig, a répa és burgonyatarló, végül a lóhere és luczerna legelő. Különösen ez utóbbiak, tekintettel magas fehérje tartalmukra, oly kitünő legelőt szolgáltatnak, főleg a fiatal sertéseknek, hogy egész nyáron át akár szemes takarmányt se kapjanak, mégis kitünően fognak fejlődni.

A legeltetés mellett azonban — eltekintve a lóhere és luczerna legelőket — úgy a malaczkokat, mint a koczákat állandóan vályúból is kell etetni, mert kizártnak tekintendő eleve is, hogy a rosszul táplált kocza évente 16—20 életképes malaczkot kaphasson világra silány táplálás vagy éppen folytonos legeltetés mellett; kizártnak tekintendő, hogy a malaczkok 8—10 hónapos korukban a 80—100 kg. súlyt elérjék, mint a mely korban és súly mellett legjobban lehet őket értékesíteni. A malaczkokat okvetlenül intenzíven kell táplálni, fehérjedús takarmányokkal hizlalni, mert mennél fiatalabb korukban érik el a jelzett súlyt, annál hasznothajóbb lesz a tenyészet.

E rendkívül étkes állat különben egyáltalán nem válogatós s olyan takarmányfélét is szívesen elfogyaszt, a melyek feletetésére a mangalicza sertésnél gondolni sem lehet. A szemestakarmányokat azonban mindég dara és moszlék alakjában adjuk nekik, a melybe nyáron luczerna vagy lóhereszecskát, télen leforrázott lóhere pelyvát s répát vagy burgonyát is keverjünk. Nem szenved kétséget, hogy a malaczkok felneveléséhez a lefőlözött tehentej szolgáltatja éppen magas fehérje tartalmánál fogva a legjobb takarmányt s bár nem mellőzhetetlen feltétel az, hogy a malaczkokat sovány tejjel etessük, mégis legindokoltabb yorkshiri sertéseket ott tenyészteni, a hol tejszövetkezetek vannak s így elegendő sovány tej áll rendelkezésre.

Még egyet. Csupaszbőrű és horpadt orrvonallal bíró sertéseket ne vegyünk s ne vegyünk olyanokat se, a melyek direkte külföldről importáltak. Szükségletünket igyekezzünk olyan hazai tenyésztehből fedezni, a melynek anyaga az itteni égalji és talaji viszonyokhoz

már hozzászokott s ennek következtében bőre beszűrődött, orrvonala kiegyenesedett.

S ez nem lehetetlen, mert hazánkban ilyen elsőrangú tenyészet van immár.»

A mellékelt ábrán egy a fentiekben ismertetett yorkshiri kant mutatunk be.

(bl.)

**A ludak terméketlenségének okáról.** *Kérdés:* Ez idén beállítottam tenyésztésre 5 tojó és egy gunár szép tisztavérű emdeni ludat, melyek igen erős példányoknak látszottak. A tojáshozammal meg voltam elégedve, mert az 5 tojó 85 tojást rakott. A ludakat megfelelően tartottam, meleg helyen s jól takarmányoztam s mégis hat hét múlva az elültetés után sem kelt ki több egy pipénél. Nézetem szerint a tojások egyáltalán nem voltak termékenyek, minek okáról kérdezősködtem az itteni gazdasági felügyelőnél s ő azt mondotta, hogy a ludak páros életet élnek, tehát sok volt egy gunárra 5 tojó, azért maradtak a tojások terméketlenek.

*Kérdéseim tehát a következők:*

1. Tényleg monogam-e (egynejű) az emdeni lud?
2. Ha igen, megtarthatom-e azt jövőre egy tojó mellé? Tud-e majd tenyészeredményt felmutatni?
3. Mennyi idő kell az emdeni ludnak a kiköltésre s egyáltalán lehet-e az emdeni luddal keltetni? *B. J.-né.*

*Felelet:* A feltett kérdésből látszik, hogy kérdést tevő a baromfitenyésztés terén kezdő s így nincs mit csodálni, ha a 85 emdeni lud tojásból hat hét múlva is csak egy pipe kelt. Még ez is csoda, mert az olyan keltetéssel, a mint az mehetett, egynek sem lett volna szabad kikelni.

A tojások termékeny voltáról nem a keltetés befejezése után kell meggyőződni, hanem az elültetés után, a ludaknál és pulykáknál 10-ed napra esti világításnál kell a kotló alatt levő tojásokat megvizsgálni s a melyek sötétek azok befogantak, azokban az ébrény már kilencz napos s a melyek világosak, azokat ki kell szedni a kotló alól s a konyhán téstába el lehet használni. Miután ezt elmulasztotta megtenni, roppant nagy tenyészési hibát követett el. A másik fő hiba pedig bizonyosan az volt, hogy a tojásokkal meg várta, míg az emdeni ludak mind letojtak s meg volt a 85 tojás s azt is bevárta, míg az 5 lud fészekre esett s azok alá rakta az öreg már bizonyosan kevés kivétellel 2 hetesnél idősebb, tehát már a termékenyítést elvesztett tojásokat. De ezt nem tudván, szépen várta a kikélest nem 28-ad napra, de hat hétre. Azt nem értem csak, mért nem kelt ki az egyetlen pipe sem 28-ad napra, de hat hétre. Gyanum van rá, hogy a kotlók elhelyezésében is hiba lehetett s ezen pipe ébrénye is csak később jutott oly helyzetbe, hogy a tojásban az élet megindult s a szerencse kedvezett neki s apjának, a tisztas gunárnak teljes rehabilitálására kikelt, fényesen bebizonyítván azt, hogy nem a gunár a hibás ennél a nagy balsikernél, de a tenyésztő.

Ha a gunár terméketlen volna, akkor az az egy pipe sem kelt volna ki. Különben, ha a tojásokat két héten belül ültette volna meg, paraszt ludak, pulykák vagy tyukok alá s 10-ed napra vizsgálta volna meg



azokat, avagy ha már ezt elmulasztotta, a kelési idő után, ha ezen tojásokban nem talált volna, belefult s félig meddig kifejlődött ébrényt, akkor lehetne csak arra következtetni, hogy a gunár az oka ennek a nagy katasztrófának.

A ludak tényleg, különösen a nagy külföldi fajták, szeretik a páros életet, de azt úgy kell elképzelni, hogy a gunár egy fő feleséget tart, de e mellett nem tekint el a többi tojótól sem, különösen, ha azt vele egyedül külön helyen tartjuk. A madaraknak egyszeri párosodásból, feltéve, hogy az sikeres volt s a him termékeny, a mi 100 esetben 99-szer biztos, mert a terméketlen him alig párosodik, a tojások termékenyítésére az egész tojási szakasz időre elég van téve, tehát a napontai párosodás teljesen felesleges s én láttam külföldön olyan híres tenyészetet, a hol egy gunárhoz husz tojó volt sorozva s azokat kézből — úgy érte, hogy sorba külön zárták a tojót a gunárral — párosították s az ilyen jól bepárosított tojókat messze földre mint termékeny tojást lerakót, felelősség mellett szállították s nem volt soha panasz arra, hogy a tojó ott lerakott tojásaiból ivadékok ne keltek volna ki.

Azt hiszem, ezzel feltett kérdéseire megfelelek s azt ajánlom, hogy elméletbeli ismereteinek gyarapítása végett tessék szabad idejében baromfitenyésztési szakmunkákat olvasgatni, mert hogy ez a baj megeshetett, annak egyesegyedüli oka a tenyésztési fogások ismeretlensége volt.

(Bl.)

## Különfélék.

**Nyugdíjbiztosítás.** Mihály Ferencz háromszékvármegyei hatósági erdőszolga az Országos Gazdasági Munkás és Cselédségélyző pénztár rendes tagjainak II. csoportjában, háromszoros tagsággal, nyugdíjra és balesetre biztosított.

**Erdészeti zsebnaptár 1910-iki évfolyama** teljesen elfogyott, az 1911. évf. nyomás alatt áll, megjelenése itt jelezni fog.

**Óriás madártojás.** Nemrégiben az angol nemzeti muzeum egy olyan madártojáshoz jutott, a melynek köhrtartalma akkora, mint 150 tyúktojás, vagy mint 50,000 kolibri tojás. Ez egy már kihalt madárfajnak a tojása, a mely madárból az 1600-as években még néhány példány élt Madagaszkar szigetén (Dél-Afrika mellett). Marco Paolo, a híres utazó idejében pedig, tehát több mint 600 évvel ezelőtt ez az óriás madár nem ment ritkaságszámba az említett szigeten.

**Állatok élettartama.** A cserebogár 6 hétig, a lepke átlag 2 hónapig, a légy 3—4 hónapig, a hangya 1 évig, a tücsök 1 évig, a nyúl 6—10 évig, a juh 8—10 évig, a vipera 10 évig, a fülemile 12 évig, a farkas 12—15 évig, a macska 15 évig, a béka 15 évig, a bivaly 15 évig, a kanárimadár 15—20 évig, a varangyos béka 20 évig, a kutya 15—20 évig, a tengelicze 18 évig, a

szarvasmarha 25 évig, a ló 25—30 évig, a sas 30 évig, a szarvas 35—40 évig, az orángután 40 évig, a göte (szalamander) 40 évig, a géme 50 évig, az oroszlán 50 évig, a medve 50 évig, a holló 80 évig, a csuka 100 évig, a ponty 100 évig, az elefánt 100 évig, a papagáj 100 évig, a teknősbéka pedig 100—250 évig szokott élni, természetesen csak akkor, ha betegség, vagy egyéb zavaró körülmény nem rövidíti meg az életüket.

**Mesterséges fészekodvak elhelyezése.** Hogy elkerülhessük azt, hogy jövő tavasszal, a mikor a növényi vegetáció megindul, a mesterséges fészekodvak ne lógjanak a fákon nagyon sötétben beárnyékolt helyeken, már most, mikor még a fák teljes lombzatban vannak, keressük ki a fészekodvak felakasztására alkalmas helyeket, mert majdnem minden madár kerül az olyan sötét helyet, a hova még a napsugarak se szűrődnek át.

**Érverés.** Az érverés a szívmozgással (vérkeringéssel) együtt járván, az érverések megszámlálása által a szív-lökések számát tudjuk meg. A melegvérű állatoknál minél kisebb valamely állat, annál szaporább az érverése. Az elefánt pulzusa percenkint mintegy 30-at ver, a lóé 40-et, a kutyaé 90-et, a tengeri nyulé csaknem 200-at. Ha az érverés percenkint 200-nál több, úgy azt már nagyon bajos megszámlálni. A «Kosmos» című lap írja, hogy Buchman F. egy olyan készüléket talált fel, a mely az érverést egy elektrométerre viszi át, a melynek mozdulatait azután pillanattérképkepező gépek segítségével rögzítik. Ezzel a készülékkel megállapították, hogy az egér érverése percenkint 520—780 közt ingadozik, vagyis átlag 700-at tesz ki, tehát több mint 23-szor gyorsabb a szív működése mint az elefánté.

Felnőtt embernél rendszeren 70—80, középtérben 72 érverés esik egy perczre. Ujszülöttnél 130—140, az első életév végén 120—130, a másodikban 100—110 az érverések száma s csak a huszadik életévtől kezdve éri el a fentebbi középtérket, hogy az aggkorban újból szaporábbá váljék. Általában szaporább az érverés kisebb egyéneknél, a nagyobbaknál pedig lassúbb.

**Az ebadó felhasználása.** Az ebadóalap felhasználása dolgában az egyes törvényhatóságoknál különböző a gyakorlat. Igen sok helyütt ez alapot a rendeltetésétől eltérő czélokra is felhasználják. A földmívelésügyi miniszter úr ez okból a törvényhatóságokhoz leiratot intézett, melyben azokat értesíti, hogy az ebadóalapok felhasználása tárgyában jövőben hozandó határozatokat csak az esetben erősítheti meg, ha az alapot közbiztonság felállítására, átalakítására, kiegészítésére, dögterek, gypmesteri telepek létesítésére, állatvadászok létesítésére vagy más állattenyésztési és állategészségügyi czélokra, illetőleg a községeknek ilyen czélokat előmozdító intézmények létesítésénél szükséges segélyezésére fordítják.

**Mennyi szeszt fogyasztanak évenként Európában?** Az egyes nemzetek különböző mennyiségű és más-más itallal oltják szomjúságukat. A dánokra fej-

ként 104 liter sör, alig pár liter bor és 24 liter pálinkafogyasztás esik évenként, míg svéd szomszédai csak 56 liter sört és 9 liter pálinkát isznak meg fejenként. Norvégiában a mértékletességi törvény hatása alatt nagyon csökkent a szeszfogyasztás, a mely tavaly sörből 31 liter és pálinkából 3 liter volt csak fejenként, a bort pedig a norvégek csak ritka luxusital gyanánt ismerik. Oroszországban feltűnően csekély pálinka- és sörfogyasztást, fejenként 5—5 litert mutat ki az itt aligha pontos statisztika, a minek az a magyarázata, hogy az orosz népnek csak egyes osztályai rabjai az alkoholizmusnak, de ezek annál nagyobb mértékben. A francziák fejenként 32 liter sört, 10 liter pálinkát és 104 liter bort fogyasztanak, míg az angolokra fejenként 152 liter sör és 8 liter pálinka jut. Németalföld lakossága 38 liter sört és 8 liter pálinkát fogyaszt fejenként, míg a belgák 221 liter sörfogyasztással a bajorok után a második helyet foglalják el, de ezt még 9 liter pálinkával is pótolják. Ausztria fejenkénti sörfogyasztása 80 liter, pálinkából 11 liter, borból pedig 16 liter; Magyarországon ugyancsak 16 liter bor, 11 liter sör és közel 12 liter pálinka jut minden lakosra. Legkevesebb sört, fejenként 2 litert isznak az olaszok, a kiknek borfogyasztása 98 liter, míg pálinkából 1·3 literrel is beérik. Poroszországban, Szászországban és Elzász-Lotharingiában 98 liter, Badenban 158 liter, Württembergben 169 liter és a legjobb sör hazájában, Bajorországban 240 liter a fejenkénti sörfogyasztás, a mihez 3—10 liter pálinka és kevés bor járul. Németország nagyobb városaiban természetesen jóval meghaladja a sörfogyasztás az illető átlagokat, így Berlinben évenként 200 liter, Nürnbergben 325 liter, Frankfurtban 432 liter és Münchenben 570 liter, vagyis csaknem 6 hektoliter sör jut minden lakosra, a mivel a derék bajorok persze büszkén tartják a sörfogyasztási világrekordot.

**Szívárgó hordók kezelése.** Ha a dongák mind épek s egyszerűen csak tágulás forog fenn, a bajon az abroncsok szorításával lehet segíteni. E szorítás rendszerint nem segít, ha a donga valamelyike korhadt s a miatt nem tartja a bort. Az ily dongát ki kell cserélni.

A szívárgást, ha az nem nagyfokú, a szívárgó hely eltömésével, beragasztásával többféle módon lehet megszüntetni. Így pl.:

1. Megolvasztunk nyílt tűz felett egy darab rudas ként s közékeverünk egy kevés viaszot. A hordó szívárgó részét, ha lehet, felfelé fordítjuk, letörölgetjük s ezen még forró ragaszszal betapasztjuk. Ha lehűlt, keménynyé lesz s a szívárgást biztosan akadályozza.

2. Veszünk 5 rész égetett mészport, 6 rész tehéntúrót s egy rész vizet, ezeket téstává gyúrjuk s vele a szívárgó helyet betapasztjuk.

3. Tésztát csinálunk 60 rész disznózsir, 40 rész szitált fahamu, 40 rész konyhasó és 33 rész viaszból s evvel meleg állapotban tapasztjuk be a szívárgó helyet.

**A parancs.** Kaszárnyavizsgálat alkalmával egy tábornok a legénységi szobába lépve, kérdi az egyik közlegényt:

— Hány fok meleg van itt, fiam?

— 15 fok — volt a felelet.

— Mutasd a hőmérőt!

— Jelentem alásan, az nincs.

— Hát akkor honnan tudod, hogy itt 15 fok meleg van?

— Ezredparancsba jött, tábornok úr, hogy a legénységi szobában 15 foknál melegebbnek nem szabad lenni; hát ha nem szabad, akkor nincs is itt se több, se kevesebb 15 foknál, mert a parancs — parancs, a mit mindenkinek respektálni kell.

**Időjelzés.** A «Meteor» 1910. évi október hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Október havának változási napjai 2, 3, 4, 7, 11, 18, 19, 23, 25, 27, 28 és 30-ra esnek. Ezek nagyobb időközöket nem igen engednek, így október havában hosszabban tartó állandó jellegű időt nem igen várhatunk. Eleje mint folytatása a szeptemberinek szintén változó, kezdetben azonban inkább enyhébb jelleggel.

A 4-iki változási nap hatáskörében már hűvösebb, esetleg szeles időjárást várhatunk, melyet követően 11-ike körül várhatunk még enyhébb, állandóbb és szárazabb időt, melyet a 19-iki változási nap fog csapadékosá alakítani, mely jelleg kisebb-nagyobb mértékben változóan tart a hó végéig.

## Hivatalos közlemények.

82,693. szám

IA.-1.—1910.

### Hirdetmény állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által fentartott erdei facsemetekertekből az 1911. évi tavaszi és őszi erdőültetésekre szükséges csemetekészletek a földmivelésügyi miniszter által a következő feltételek szerint fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni.

I. feltétel. A kopár és vízmosásos területek beerdősítésére kért csemeték, a mennyiben az állami csemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177-ik §-ának b) pontja értelmében ingyen, vagyis a termelési költségek elengedésével bocsátatnak a birtokosok rendelkezésére; a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasúthoz való szállításával járó, ezer darab csemete után 1 koronával számított és utánvétellel beszedendő költségeket azonban, továbbá a vasúti szállítási költségeket rendszerint a birtokosnak kell viselni.

II. feltétel. Kivételesen kisbirtokosok részére, a mennyiben az illetékes kir. erdőfelügyelő igazolja, hogy a folyamodót a fent említett költségek anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelnék, a csemeték a folyamodóhoz legközelebb fekvő, utolsó vasúti állomásra teljesen díjtalanul fognak elszállítatni.

III. feltétel. Az I. és II. pontban említett erdősítések céljaira szükséges csemeték kiszolgáltatása után esetleg még fenmaradó készletből másféle erdősítések céljaira (rendes erdei vágások és tisztások beerdősítésére) is adatnak ki csemeték, azonban csak az alább feltüntetett átlagos termelési költségeknek és ezeken felül a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasúthoz való szállításával járó, ezenként egy koronával számított költségek megtérítése mellett, melyek utánvétellel szedtetnek be. A vasúti szállítás költségeit szintén a folyamodó birtokos viseli.

Az átlagos termelési költségek fejében — fanemek szerint — a következő összegek számíthatnak fel:

Csemetefaj	1000 darabonként					
	1 évesért		2 évesért		3 évesért	
	K	f	K	f	K	f
Luczfenyő	—	60	1	—	1	40
Jegenye fenyő	1	—	1	60	2	20
Erdei fenyő	—	80	1	40	2	—
Fekete fenyő	1	—	1	60	2	20
Vörös fenyő	1	20	2	—	2	80
Tölgy	3	—	4	—	—	—
Körös, juhar, ákác és szil	2	50	3	80	—	—
Dió	10	—	16	—	—	—
Szelid gesztenye	8	—	12	—	—	—

IV. feltétel. Kisbirtokosoknak kivételes esetekben, midőn a kir. erdőfelügyelőség igazolja, hogy az előbbi pontban említett célra szükségelt csemetemennyiséget saját költségükön nem képesek előállítani s aránytalan megterhelhetőségük nélkül a teljes termelési költségeket sem viselhetik, a termelési költségek 50%-a elengedhető.

A csemeték kiosztásánál először is azok a birtokosok fognak figyelembe vétetni, kiknek kopár s vízmosásos területei a törvény alapján befásításra hatóságilag ki vannak jelölve.

Az I. és II. feltételek szerint ingyen kiosztott csemetékkel beerdősített területek jövőre az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2-ik s illetve 4-ik szakaszának rendelkezései szerint kezelendő erdőknek fognak tekintetni.

Azok a birtokosok, a kik az I—IV. alatt felsorolt feltételek valamelyike szerint csemetékben részesülni kívánnak, 1 koronás bélyeggel ellátott *folyamodványat*-kat legkésőbb 1910. évi november hó 15-ig terjesztésük be, még pedig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez, mert az elkészve beérkezett, vagy nem az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez, hanem más hatóságokhoz beterveztett kérelmek csak akkor vétetnek figyelembe, ha a kir. erdőfelügyelőséghez kellő időben beterveztett kérelmeknek teljesítése után esetleg még megfelelő csemetekészlet rendelkezésre fog állani.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dülő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomok terület, vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték fajtát, korát és mennyiségét

az elültetés idejét (tavasz vagy ősz), a folyamodó vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta), és végül azt, hogy a fentebb közölt feltételek közül melyik szerint kéri a csemeték kiszolgáltatását.

Végül figyelmeztetnek az érdekelt birtokosok, hogy ezen hirdetés alapján csakis erdősítésre alkalmas s a fent elősorolt faj, egy-két éves, kivételesen három éves erdei facsemeték kerülnek kiosztásra, a melyek tehát utak, tagok szegélyezésére és parkozási czélokra nem alkalmasak, továbbá, hogy az olyan folyamodók, kik a kért s kiutalványozott csemetéket annak idején ok nélkül visszautasítják, — a jövőre az állami csemetékben való részvétel kedvezményétől esznek.

Gyümölcsfák adományozását az ültetés helyéhez legközelebb fekvő állami gyümölcsfaiskola vezetőségétől kell kérni.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopár területek birtokosai részére szükséges csemeték kiutalványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok teszik meg, ezeknek a birtokosoknak tehát szükségleteiket az illetékes m. kir. állami erdőhivatalnál kell bejelenteni.

A csemeték szétküldése tavasszal rendszerint márczius második felében, ősszel pedig október hó második felében veszi kezdetét.

Budapest, 1910. évi szeptember hóban.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

### Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címszalagon átjavított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

A. I. Erdőszáda. Ne csodálkozzék, hogy kérdéses méhesaládjára a folyó évben nem adott rajt, hiszen ön azzal az eljárással, hogy túlnépes és így épen rajzásra készülő méhesaládjából a heréket és anyabölcsöket kiirtotta, magát a rajzást akadályozta meg, mivel herék és anyabölcsök nélkül nem történhetik rajzás. A rajzásnak ilyen okból történt elmaradása miatt különben nem kell búsulnia, mert ha a méhesalád eléggé népes és ha bő hordásuk volt s így elegendő mézkészlettel lesznek betelelhetők, továbbá, ha az anya még jó erőben van és nem vesztette el termékenységét: a jövő évben bizonyára több szép rajra van kilátása.

H. L. Verse nem közölhető.

E. V. Tenyésznnyulakért forduljon akár a földművelésügyi miniszter úrhoz szabályszerű kérvény útján, akár pedig a házi-nyulterenyésztők országos szövetségéhez. (Budapest, Csillaghegy.)

T. I. 1909. évi szeptember 15-iki lapszámunkban T. I. alatt közölt szerkesztői üzenetünkben mondottakat ma is fentartjuk. Ezzel kapcsolatban szives figyelmébe ajánljuk múlt évi 21-dik lapszámunknak «A hajtópénzek» című cikkét s ebből világosan láthatja álláspontunkat. Azt a nézetet valljuk ugyanis, hogy a hajtópénz a kihágók terhére a bíróság által minden esetben megítélendő, a mi még nem jelenti azt, hogy a birtokos a hajtópénzt az erdőőrnek minden egyes esetben ki is kell, hogy fizesse.

Ennélfogva az . . . . i főerdőhivatalnak idézett rendelete és a mi felfogásunk között ellentétet nem találunk.

S. J. 1. Házassági és ezzel összefüggő vallási dolgokban nem vagyunk jártasak s azért azt ajánljuk, hogy e tekintetben vagy a plébánostól, vagy az anyakönyvvezetőtől, vagy a községi jegyzőtől kérjen tanácsot. — 2. Már számtalanszor megizentük, hogy az 1890. évi I. t. cz. 25. §-a értelmében az erdőörök nem tartoznak útdátot fizetni. A közigazgatási bíróságnak is van erre nézve döntése, a melyet lapunk 1908. évfolyamában a 44-ik oldalon egész terjedelmében megtalálhat. — 3. Olyan könyv, a melyben az összes törvények megválnának, nincs, mert annak a könyvnek nagyon vastagnak kellene lenni. Az összes törvényeket azonban meg lehet szerezni, de mivel azok a különféle kiadások szerint 8—45 kötetet tesznek ki, bizony az meglehetősen drága s önnök nincs is arra szüksége. 4. Olyan könyv, a melyben a gazdaságban szükséges összes tudnivalók röviden bent vannak, a földművelésügyi miniszter úr kiadásában megjelent «A magyar gazda kincsesháza» című könyv volna, a melyet Nagel Ottó könyvkereskedőnél Budapesten (VIII., Múzeum-körút 2. szám) 1 koronáért megrendelhet.

D. L. 1. Olyan lap a «Budapesti Hirlap», melynek szerkesztősége Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 4. szám alatt van. — 2. Addig, míg Ön a feleségétől törvényesen el nem válik, más házasságot nem köthet, még abban az esetben sem, ha a református vallásra át is tér, mert a vallásváltoztatás a törvényesen megkötött házasságot nem bontja fel.

## ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

20 éves, szakiskolát végzett egyén, a ki az erdőtenyésztés és vadtenyésztés minden ágában jártas, bármikor belépésre állást keres. Czime a szerkesztőségnél megtudható.

(25. sz.)

Szakvizsgázott erdőőr, kis családostól, ki az erdőkezelésben, a fővad tenyésztés-gondozás-cserkészésben, a fáczántenyésztésben is kitünő szakismeretekkel bír, beszél magyarul, németül, románul és horvátul, szolgálati bizonyítványa kitünő, jelenlegi állásának 15 napi felmondásával állást keres. Czime a szerkesztőségnél.

(26. sz.)

## HIRDETÉSEK

3627/1910. sz.

### Pályázat.

Körmöczbánya szab. kir. r. t. főbányavárosánál 400 (négy száz) korona évi bérrel, 120 (egyszázhusz) korona rendkívüli bérsegéllyel, 16 ürm<sup>3</sup> kemény, 16 ürm<sup>3</sup> lágyszifa, 2 kh. földilleménnyel, természetbeni lakással, esetleg lakbérrel és 10% ötödéves korpótlékkal javadalmazott II-od oszt. erdőlegényi állás betöltendő lévén, arra azonnal pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtnak, hogy életkorukat, feddhetlen előéletüket, magyar honosságukat, nyelvismeretüket, testi épségüket, alkalmas voltukat igazoló okmányokkal és szakképzettségüket erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket folyó évi október hó 25-ikéig hozzám

annál is inkább nyujtsák be, miután a később beérkezett kérvények figyelembe nem vétetnek.

Végül megérintem, hogy ezen állásra csak nőtlének pályázhatnak.

Körmöczbánya, 1910. évi szeptember hó 7-én.

(3.)

Palkovics E., polgármester.

### Pályázat erdőőri állásra.

Szakvizsgázott erdőőr kerestetik, a ki az erdei teendőkben, a mesterséges fáczántenyésztés és vadgondozásban a kellő gyakorlattal és jártassággal bír lehetőleg októberi szolgálatba lépéssel. Folyamodványok a fizetési igények megjelölésével és bizonyítványok másolataival, a melyek vissza nem adatnak a Mozsgói Uradalom Tisztartói Hivatalához Mozsgóra (Somogy m.) küldendők.

A mozsgói uradalom tisztartói hivatala.

(1. III. 3.)

39 éves, erőteljes, nős, róm. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőaltiszt, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mészkőbányát önállóan kezelt, irodai munkálatokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül. Hasonló, vagy megfelelő erdőaltiszti állást keres. Czime a szerkesztőségnél.

(4.)

Kitünő minőségű  
kocsányos és kocsánytalan **tölgymakkot,**  
kitünő csiraképeségű  
**jegenyefenyőmagot,**  
tülevelű, lomblevelű és gyümölcsmagvakat,  
több millió saját nevelésű  
tülevelű, lomblevelű csemetét, diszfát, sorfát,  
gyümölcs-vadonczot párosításhoz, csicsókát és  
vadgesztenyét vadetetésre szállít  
**FARAGÓ BÉLA** es. és kir. udv. szállító **Zalaegerszeg.**  
Árjegyzéket szívesen küldök. (2. IV. 1.)

### Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót és Lódent

legjutányosabb gyári áron szállít

**Etzler és Dostal, Brünn**  
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhászövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás  
nagy előnyvel jár.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra  
megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(5. VI. 1.)